HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להביא עור בית הבושת חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבים עליו כרת: **מתני'** ואלו טרפות בעוף [א]נקובת הוושט [ב]ופסוקת הגרגרת [ג]הכתה חולדה על ראשה מקום שעושה אותה טרפה [ד]ניקב הקורקבן [ה]ניקבו הדקין [ו]נפלה לאור ונחמרו בני מעיה אם א) ירוקים פסולים אם אדומים כשרים ג] [ז]דרסה וטרפה בכותל או שריצצתה בהמה ומפרכסת א] ושהתה מעת לעת ושחטה כשרה: **גמ'** רב ושמואל ולוי דאמרי [ח]מכנים ידו לפנים ובודק אם מבצבץ ועולה טרפה ואם לאו כשרה הניחא למאן דאמר ג) עד דמנקיב קרמא תתאה אלא למאן דאמר אינקיב עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ניחוש דלמא עילאה אינקיב תתאה לא אינקיב אי איתא דאינקיב עילאה תתאה אגב רוככיה מיפקע פקע אמר זעירי אין בדיקה לחולדה מפני ששיניה דקות וכי שיניה דקות מאי הוי אמר רב אושעיא מפני ששיניה דקות ועקומות כי סליק לנהרדעא שלח להו ד) דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי ברם כך אמרו משמיה דרבי שמעון בן לקיש בודקין לחולדה ביד אבל לא במסמר ורבי יוחנן אמר אף במסמר ובפלוגתא דר"י ורבי נחמיה חד בדיק בידא וחד בדיק במחטא מאן דבדיק בידא אמר ליה למאן דבדיק במחטא ה) עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל אמר ליה מאן דבדיק במחטא למאן דבדיק בידא ו) עד מתי אתה מאכיל לישראל נבלות נבלות והא שחוטה היא אלא טרפות שמא ניקב קרום של מוח תסתיים דרבי יהודה הוא דבדיק בידא דתניא ז) רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי יהודה בודקין לחולדה ביד אבל לא במסמר נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח תסתיים הא גופא קשיא אמרת בודקין לחולדה ביד אבל לא במסמר אלמא אית ליה בדיקותא והדר תני נשבר העצם אף על פי שלא ניקב קרום של מוח אלמא לית ליה בדיקותא סיפא אתאן [ט]לעוף של מים הואיל ואין לו קרום סלקא דעתך אלא הואיל וקרומו רך אמר ליה רב נחמן לרב ענן מר אמר שמואל בדיק בידא ומכשר והונא חברין אמר רב בדיק בידא ומכשר ח) והתני לוי [י]טרפות שמנו חכמים בבהמה °כנגדן בעוף יתר עליהן עוף נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח אמר ליה ההוא בעוף של מים הואיל ואין לו קרום אין לו קרום ס"ד אלא הואיל וקרומו רך ההיא תרנגולתא דהואי בי רב חנא שדרה לקמיה דרב מתנא נשבר העצם ולא ניקב קרום של מוח הואי ואכשרה א"ל ח) והתני לוי טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף יתר עליהן עוף נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח אמר ליה התם בעוף של מים הואיל ואין לו קרום ס"ד אלא אימא הואיל וקרומו רך רב שיזבי בדיק בשימשא רב ימר בדיק במיא רב אחא בר יעקב בדיק בגילא

רש"י

להביא עור בית הבושת. ט) להכי מפרש ואמר להביא עור בית הבושת משום דאין להביא אלא זה לבדו שהרי כל המנויין שם הראויין להיות בעולה שנויין כאן א] חוץ מזה. ט) עור השליל אינו ראוי להיות בעולה דאין שליל לזכרים: **בית הבושת.** בית הרחם של נקבה: **מתני' ואלו טריפות בעוף.** אע"ג דכל טריפות דבהמה כנגדן בעוף הני איצטריכו ליה למיתני נקובת הוושט משום פסוקת הגרגרת והכא איצטריך דלא תימא הואיל וחיותו של עוף לא נפיש דהא כשר בסימן אחד אימא גרגרת נמי תיטרף במשהו והכתה חולדה משום דקתני מקום שעושה אותה טרפה דהיינו נקיבת הקרום דלא תימא תיטרף בנשבר העצם בלא נקיבת קרום כדאמרי' לקמן בעוף של מים וניקבו הדקין משום דקבעי למיתני סיפא י) גבי אלו כשירות יצאו בני מעיה ולא ניקבו ב]ולא תימא עוף שחיותו מועט תיטרף ביציאה לחודה: **הכתה חולדה על ראשה.** חיישינן לנקיבת קרום: **הכתה.** נשכתה בשיניה דאילו ביד אמרן לעיל (דף נג.) יש דרוסה לחולדה בעופות וכל כנגד החלל מיטרפה בה: **נחמרו.** ג]כוולו מחמת האור ונהפכה מראיתן לשון (איכה א) מעי חמרמרו: **אם** ד]**הוריקו.** מפרש בגמרא [ע"ב] לב וקורקבן אדומין שהוריקו וירוקין שהאדימו (א) ה]: **אם אדומים.** הלב והקורקבן כמשפטן שלא נשתנה מראה שלהן: **דרסה.** אדם ברגליו: **או שטרפה בכותל.** הכה בה בכותל: **או שריצצתה בהמה.** דאיכא למיחש להני תלתא משום ריסוק איברים ועדיין מפרכסת אם שהתה מעת לעת ושחטה כשרה ובדיקה בעיא כדאוקמינן בפירקין (דף נא:): **גמ' מכנים ידו.** בפיו של עוף שנשכתו חולדה בראשו ובודק דוחק אצבעו כלפי חיך העוף והמוח נדחק למעלה אם המוח מבצבץ ויוצא דרך נקב המכה: **טרפה.** שמא י) ניקב הקרום: **הניחא למאן דאמר.** לעיל (דף מה.) גבי ניקב הקרום עד דמינקיב עילאה ותתאה שפיר: **אלא למאן דאמר.** דטריף עילאה לחודיה כי לא מבצבץ אמאי כשרה דלמא עילאה אינקיב ב] ותתאה קיים: **תתאה מיפקע.** בדחיפת ו]אצבע כשדוחפו למעלה: **אין בדיקה לחולדה.** לנשיכת חולדה: **מפני ששיניה דקות.** ואפילו ניקב הקרום פעמים שאין המוח יוצא על ידי דחיפת אצבע בחיך: **מאי הוי.** אי אפשר דלא מבצבץ פורתא: **ועקומות.** ונוקב באלכסון וכשהמוח נדחף למעלה העצם סותמו ועומד כנגדו שנקב העצם אינו כנגד נקב הקרום: **כי סליק.** זעירי מבבל לנהרדעא: **ביד.** כדמפרש לעיל מכניס ידו כו': **אבל לא במסמר.** מלמעלה מוליכו על הנקב לראות אם יחגור בקרום ופותח את הגולגולת תחלה לאחר שחיטה ופעמים שאינו נקוב והמסמר נוקבו ומפסיד ממון ישראל: **אף במסמר.** בודקין ולא חיישינן לדלמא איהו נקיב ליה בידא כדמפרש: **במחטא.** כדפרישית במסמר: **ניקב קרום.** מתוך ששיניה דקות ועקומות אינו מבצבץ: **אבל לא במסמר.** מפני שמכלה ממונן של ישראל: **נשבר העצם.** לקמיה פריך: **וקרומו רך.** הלכך כי נשבר העצם °תו לא קאי קרום: **אמר ליה רב נחמן לרב ענן.** תמהני בזאת: **מר אמר.** אתה אמרת לי שראית שמואל שהוא בודק לנשיכת חולדה אלמא לא מטרף בעצם לחודיה ואף הונא חברין אמר לי דאיהו חזייה לרב דבדיק בידא וקשיא לי והא תני לוי כו': **כנגדן בעוף.** במידי דאיתיה בעוף המסס ובית הכוסות ליתנהו בעוף: **בדיק בשימשא.** נגד השמש מסתכל אם יראה ז] נקב שהאור יפה לבדיקה:

במיא

תוספות

להביא עור של בית הבושת. לקמן בהעור והרוטב (דף קכב.) פירש רש"י הא דלא חשיב ליה בהדיא בהדי אינך בברייתא משום דבעולה איירי שהוא זכר ומיהו איכא מאן דתני זבח בפרק כל הזבחים שקיבלו (זבחים כח. ושם) ולא קתני עולה ויש לומר דלא חשיב אלא מידי דהוה בכל הקרבנות ועור שתחת האליה אע"ג דאינה קרבה אלא בכבש מ"מ איתיה או באכילת אדם או באכילת מזבח וא"ת אמאי לא קאמר נמי להביא עור השליל דחשיב לקמן במתניתין בהעור והרוטב (דף קכב.) בהדי אלו שעורותיהם כבשרן ואומר ר"ת משום דאין מפגלים בשליל כדאיתא פרק כל הפסולין (זבחים לה.) פיגל בשליל לא נתפגל הזבח ואף השליל לא נתפגל ל):

ורבי יוחנן אמר אף במסמר. וליכא משום מכלה ממונן של ישראל ובפלוגתא לאו דוקא דרבי יוחנן דאמר אף במסמר לא כרבי יהודה ולא כרבי נחמיה:

נבלות והא שחוטה היא. וא"ת והא שמעינן ליה לרבי יהודה דאמר פרק חטאת העוף (זבחים סט: ושם) דשחיטת העוף אינה מטהרת טריפתה מטומאתה דקאמר נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה טרפה למה נאמרה להביא טרפה ששחטה מ) (שחלבה טהור מכלל שהיא מטמאה) וכן ריש מסכת טהרות גבי י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור שחיטתה ומליקתה מטהרת טרפתה מידי נבלה רבי יהודה אומר אינה מטהרת וי"ל דמ"מ כיון דלר' נחמיה מטהרת לא הוה ליה למימר שהיא מאכיל נבילות ועוד דלא מסיק אדעתיה תסתיים דרבי יהודה הוא דבדיק בידא:

מר אמר שמואל בדיק בידא וכן רב. ואף על גב דכבר אמרינן לעיל רב ושמואל ולוי דאמרי מכניס ידו לפנים ובודק מ"מ אשמועינן הכא למעשה נמי עבד:

והא תני לוי טרפות שמנו חכמים וכו'. בחנם מקשה מברייתא ארב ושמואל דאלוי גופיה הוה מצי למפרך דאמר לעיל מכניס ידו לפנים ובודק:

באלו

מסורת הש"ס

א) [לקמן סג.], ב) ביצה לד., ג) [לעיל מה.], ד) [שבת סג: וש"נ], ה) [בכורות מ.], ו) [שם], ז) [תוספתא פ"ג ה"ו ע"ש], ח) [לקמן נז.], ט) [התימה בזה תמלא שהשיגו תוס' זבחים כח. ד"ה להביא], י) [לקמן], כ) בס"א: שהרי, ל) [ועיין היטב תוס' זבחים כח. ד"ה להביא], מ) [נ"ל שמטמאה],

* * *

עין משפט נר מצוה

רי"ג א ב מבואר לעיל דף מג:

רי"ד ג מיי' פ"י מהלכות שחיטה הלכה ז סמג עשין סג טור ש"ע י"ד סי' ל סעיף ב:

רט"ו ד ה מבואר לעיל דף מג:

רט"ז ו מיי' פ"ז מהל' שחיטה הלכה כ ופ"י שם הלכה יא סמג שם טוש"ע י"ד סימן נב סעיף א:

רי"ז ז מיי' פ"ט שם הלכה כ סמג שם טוש"ע י"ד סימן נח סעיף ב:

רי"ח ח ט מיי' פ"י שם הלכה ז סמג שם טוש"ע י"ד סימן ל סעיף ב:

רי"ט י מיי' פ"ו שם הלכה יז ופ"י שם הלכה י [יא]:

* * *

גליון הש"ס

גמ' כנגדן בעוף. עי' לעיל ד' כ' ע"א תוס' ד"ה אילימא: רש"י ד"ה להביא וכו' להכי מפרש. עי' שו"ת נו"ב מ"ת סי' כו: ד"ה וקרומו רך וכו' תו לא קאי קרום. עי' לקמן דף עו ע"ב תוד"ה אפסיק:

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אם הוריקו וכו' וירוקין שהאדימו טריפה הס"ד:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה להביא עור בית הבושת וכו' חוץ מזה עור. נ"ב עיין זבחים כ"ח ע"א תוס' ד"ה להביא וכו' וכמדומה שמהר"מ שיף כאן לא ראם: ב] ד"ה דלמא עילאה אינקיב. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד תתאה [מיפקע]:

* * *

מוסף רש"י

להביא עור בית הבושת. של נקבה בחטאת ובשלמים (לקמן קכב:) וזה לבדו יש לך להביא עוד אלל קדשים מכל השנויים שם (זבחים כח.) והאי דלא מנייה ברישא כי הנך, משום דליתיה בעולה, ותנא בעולה קאי, אלמא האי תנא הוא דחשיב להו בשר, אבל ת"ק לא קרי בשר אלא עור שתחת האליה לחודיה (לקמן קכב:). **חוץ למקומו.** אם שחט על מנת לאכול מאחת מאלו חוץ למקומו (שם). **דרסה וטרפה בכותל.** אדם שדרס על העוף או זורקו וחבטו בכותל (ביצה לד.). **ומפרכסת.** ואינה יכול לעמוד (שם). **ושהתה מעת לעת.** יום אחד שלם (שם). **קרמא תתאה.** הקרום הרך שהמוח מונח בתוכו (לעיל מה.). **עילאה.** קרמא עילאה המחובר לגולגולת מבפנים (שם).

* * *

שיטה מקובצת

א] ומפרכסת אם שהתה: ב] ולא ניקבו דלא תימא: ג] נחמרו נכווצו מחמת: ד] אם ירוקים מפרש בגמרא: ה] וירוקים שהאדימו דקין: ו] בדחיפת האצבע כשדוחפו: ז] אם יראה שם נקב:

* * *

רבינו גרשום

מכניס ידו לפנים ובודק. כלומר כיצד בדקינן אם ניקב קרום של מוח מכניס אצבעו לפנים ובודק אם מבצבץ ועולה המוח טרפה דודאי ניקב הקרום: אין בודקין לחולדה ביד. כלומר דאמרינן מכניס אצבעו לפנים אם מבצבץ ועולה טרפה: מפני ששיניה דקות כלומר ואע"פ שניקב קרום של מוח לא יהא המוח מבצבץ: וכי שיניה דקות מאי הוי. כלומר אעפ"כ (שניקבו) [אם ניקב] קרום של מוח [אי אפשר] שלא יהא מבצבץ: אבל לא במסמר. כלומר למעלה מראשו: עד מתי [אתה] מכלה ממונן של ישראל. כלומר כשמכניס המסמר אם לא נקוב המסמר מנקבו: אלא עד מתי אתה מאכיל טרפות לישראל. שמא אינקיב קרום של מוח ולא אדעתיה דלא בדיק יפה: אלמא אית ליה בדיקותא. כלומר אע"פ שנשבר העצם אם לא ניקב קרום של מוח (פסול) [כשר] והדר תני נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח: רב בדיק בידא ומכשר. כלומר מכניס ידו לפנים ובדיק אי לא מבצבץ המוח מכשר ליה אע"פ שנשבר העצם: בדיק בשימשא. כלומר כנגד השמש: בדיק במיא. שופך לתוך הנקב מים וחוזר ושופכן מן הנקב אם המים נתלבנו בידוע שניקב קרום של מוח ואם צלולים בידוע שלא ניקב קרום של מוח: